

OMLEGGING AV BISPEGATA

Follobanen, Innføring Oslo S, resterende gravearbeider for midlertidig omlegging av Bispegata, Gamlebyen, Oslo kommune

Bakke, Stefan og Furan, Nora Front

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Omlagging av Bispegata Follobanen, Innføring Oslo S, resterende gravearbeider for midlertidig omlagging av Bispegata, Gamlebyen, Oslo kommune	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 220/2016	Publiseringsdato [Publiseringsdato]
	Prosjektnummer 1020883	Oppdragstidspunkt 31.10.16 – 5.12.16
	Forsidebilde Kveldbilde, overvåking ved Bispegata	
Forfatter(e) Bakke, Stefan og Furan, Nora Front	Sider 20	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Nora Front Furan
Prosjektmedarbeider(e) Stefan Bakke
Kvalitetssikrer Hanne Ekstrøm Jordahl

Oppdragsgiver(e) Jernbaneverket

<p>Sammendrag</p> <p>I forbindelse med utbyggingen av Follobanen måtte Bispegata midlertidig legges om for å kunne utføre arbeid i dens nåværende trasé. Før omlaggingen måtte noen områder tilrettelegges for veibygging og NIKU foretok i den forbindelse en arkeologisk overvåking av arbeidene. Det ble i alt overvåket på tre forskjellige steder, hvorav to omfattet graving og en tildekking av en eksisterende ruin. I område B ble det på det meste gravd 90 cm under terreng, hovedsakelig i allerede utgravde områder. Her ble det kun observert påfylte masser og noen steder nye lag med asfalt. Hoveddelen av område A befant seg på det som til nå har vært fortauet til Bispegata. Det var ikke nødvendig å grave dypere enn 40 cm, og det ble kun avdekket moderne fyllmasser. Ruinen, en steinkjeller fra 1500-tallet, ble tildekket med ekstra slitesterk veiduk og 50 cm med fin grus. I opprinnelig prosjektplan ble det forespeilet inngrep i ytterlige to områder (område C og D), men disse ble etter hvert avskrevet som nødvendige av underleverandør Condotte og Jernbaneverket. Arbeidet ble utført over flere separate dager over en lengre periode.</p>

Emneord Middelalderby, Oslo, Bispegata, Follobanen

Avdelingsleder

Lise-Marie Bye Johansen

Forord

I forbindelse med midlertidig omlegging av Bispegata som følge av Follobane-utbyggingen i Oslo, ble det foretatt en arkeologisk overvåking av NIKU høsten 2016. NIKU takker for samarbeidet med alle involverte.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	6
2	Tiltakets omfang.....	6
3	Faglige forhold.....	7
4	Metode og gjennomføring	8
5	Resultater	12
6	Konklusjon	18
7	Litteratur.....	18
8	Fotoliste.....	19

1 Innledning

Jernbaneverket søkte Riksantikvaren om dispensasjon fra Lov om kulturminner av 9. juni 1978 (kml) for å grave i forbindelse med midlertidig omlegging av Bispegata i Oslo. Tiltaket lå både innenfor vedtatt reguleringsplan og noe utenfor. Gravearbeidene i tiltaksområdet var en del av Jernbaneverkets anleggsarbeid for Follobanen gjennom Gamlebyen i Oslo. Riksantikvarens vedtak 06/00635-257-486-392 dekket arkeologigropa, D1 vest, D2 hjørne i Klypen og vestre spuntlinje syd for Bispegata. Til sammen dekket områdene i hovedsak arealet for den planlagte omlagte Bispegata. I tillegg skulle det gjøres noe masseutskifting med tilhørende graving for å knytte den omlagte Bispegata med gang- og sykkelvei sammen med den eksisterende Bispegata. Det aktuelle tiltaket gjaldt alle de resterende gravearbeidene som var nødvendige for å etablere omlegging av Bispegata. Riksantikvaren mottok søknad fra Jernbaneverket 29.6.2016. NIKU ble bedt om å utarbeide forslag til prosjektbeskrivelse og budsjett, og mottok oppdragsbestillingen fra Riksantikvaren 30.6.2016. NIKU leverte prosjektbeskrivelse og budsjett 6.7.2016, og Riksantikvaren fattet vedtak i saken 6.7.2016 (ref. 06/00635-668).

2 Tiltakets omfang

Jernbaneverket søkte om å få grave for å legge om Bispegata midlertidig. Det aktuelle tiltaket gjaldt for den resterende biten av Bispegata i vest og øst. Det var lagt opp til at omleggingen ikke skulle innebære at man traff på automatisk fredete kulturlag. Ruinen fra 1500-tallet, som ligger bevart i området for «Nordre Felt», skulle dekkes til og det skulle her etableres gang- og sykkelvei. Tiltaket skulle foregå på fem ulike områder (A-E).

De aktuelle områdene som krevde overvåking. Beskrivelse hentet fra NIKUs prosjektbeskrivelse datert 6.7.2016:

- A) Området dekker arealet mellom utgravningene i D1 vest og veilegget i eksisterende Bispegata. Den omlagte veien må dimensjoneres for tung trafikk og dette medfører en masseutskifting i området og graving 1 m dypt fra eksisterende nivå (ca. 135 m²). Området A ligger med overflate asfalt på 4,5 moh. I veilegget sør for området A er det ved graving i D1 vest, Follobanen 2015, registrert kulturlag på 3,038 moh. Det skisserte inngrepet på 1 m dybde vil trolig ikke komme i direkte konflikt med automatisk fredede kulturminner. Det påpekes at det er observert et vannrør i øst – vest retning i sørøstre grense av område A.
- B) Området dekker veiarealet fra Østre spuntlinje og til den eksisterende Bispegata. Også for dette arealet forutsettes en masseutskifting og graving 1 m dypt. For sykkelveien på nordsiden av veien vil masseutskiftingen medføre ca. 0,5 m graving. (Ca. 470 m²). Området B ligger inn mot undersøkelser foretatt i forbindelse med Follobaneutgravningene 2013-2015. I tilgrensende områder er det ved boring tidligere påvist 1,5 m med moderne påfyllingsmasser. Det skisserte inngrepet på 1 - 0,5 m dybde vil trolig ikke komme i direkte konflikt med automatisk fredede kulturminner.

- C) Her vil det bli nødvendig å fjerne noe av vollen som trærne står på. Arealet utgjør ca. 5 m² og det må fjernes ca. 0,5 m på det høyeste punktet som flater ut mot null langs vest- og nordside av vollen. I tilgrensende områder er det ved boring tidligere påtruffet automatisk fredede kulturlag ved 2 m dybde under markoverflate. Det skisserte inngrepet på 0,5 m dybde vil trolig ikke komme i direkte konflikt med automatisk fredede kulturminner.
- D) I dette området passerer gang- og sykkelstien over et bed for trær og busker langs veien samt fortauet. Her vil det bli skiftet masser med en gravedybde på 0,4 m. (ca. 8 m⁻²). Området ligger i kanten av moderne vei. Det skisserte inngrepet på 0,4 m dybde vil trolig ikke komme i direkte konflikt med automatisk fredede kulturminner.
- E) Her er det ønskelig å passere over hjørnet på den eksisterende ruinen som ligger i dagen. Det forutsettes at det legges fiberduk over den eksponerte del av ruinene og at det dekkes til med egnede fyllmaterialer. Totalt er det antatt et dekke med 0,5 m pukk og asfaltere dekket på toppen. Det vil også bli satt opp en form for gjerde/rekkverk for å hindre uhell i forbindelse med at ruinene blir liggende lavere enn veien/sykkelstien. Det er ikke planlagt inngrep i grunnen i dette området. Steinkjelleren (betegnet som K2 i Molaug, upubl. rapport) i Nordre felt, skal dekkes til med masser. Inngrepet vil trolig ikke komme i direkte konflikt med automatisk fredede kulturminner.

3 Faglige forhold

Områdene som skulle undersøkes lå i tilknytning til Bispegata, som var middelalderens Bispeallmenning – gata som gikk fra biskopens borg ved Oslo torg i øst til Bispebrygga i vest. Dette var en viktig gate i middelalderens Oslo, sannsynligvis med mange aktivitetsområder knyttet til seg.

Det er gjennomført mer eller mindre godt dokumenterte gravearbeider innenfor tiltaksområdet fra 1870-årene og fram til i dag. NIKUs Follobaneprosjekt har i 2013-16 avdekket betydelige mengder kulturminner i nærheten av undersøkelsesområdet, også i de delene som var antatt ødelagt av moderne konstruksjoner. Ikke minst ble det uventet funnet 0,4 m tykke kulturlag under betonggulvet i Borgen og rester av en trebygning mellom Borgen og Bispegata. Ved utgravningene i den såkalte Arkeologigropa (Follobanen F03) rett sør for Bispegata og øst for Klypen var det bevart 2 m tykke kulturlag med flere nivåer av konstruksjoner fra middelalder, etter-reformatorisk og nyere tid. Sør for Arkeologigropa ble det også funnet kulturlag og trekonstruksjoner. Det er gjort inngående rede for kulturhistoriske forhold i området i NIKUs prosjektbeskrivelse for Follobanen 2015 (Bauer 2015).

4 Metode og gjennomføring

Det arkeologiske feltarbeidet ble gjennomført som en arkeologisk overvåking og ble gjennomført i flere enkeltstående etapper, fra 31.10.2016 til 5.12.2016. Prosjektleder var Sunniva W. Halvorsen i prosjekteringsfasen og Nora Front Furan ved gjennomføringen. Feltleder var Stefan Bakke. Maskinfører var Magnar Granly fra HAB Construction. Tiltaksområdene ble digitalt innmålt ved hjelp av CPOS.

Arbeidet startet i område B som ble påbegynt 31.10.2016. Tiltaksområdet gikk fra Bispegata og inn langs Kanslergata, like ovenfor der NIKUs utgravinger av «Arkeologigropa» pågikk i sesongene 2014-2015. Området bestod hovedsakelig av gjenfylte masser etter den tidligere arkeologiske utgravingen, og deler av en gammel asfaltert gangvei.

Figur 1: Arbeidsbilde. Område B graves. Sett mot nord. Foto-nr: Cf35170_NIKU_0008.

Det ble på det meste gravd 90 cm dypt, men grunnere i store deler av området. På feltets østlige side, langs Kanslergata, ble kun et lag med gammel vegetasjon skrapet vekk fra den underliggende asfalten. Arbeidet tok to dager og planen var å fortsette med område E dagen etter, men en misforståelse mellom Condotte og Jernbaneverket førte til at arbeidet ikke kunne fortsette før tirsdagen etter (8.11.2016). I mellomtiden ble det tatt bilder av det avdekte området og innmålingene ble ferdigstilt.

Arbeidet i område E bestod av å dekke til en eksponert ruin/steinkjeller (betegnet som K2 i Molaug, upubl. rapport), for så å kunne utvide den nye, midlertidige sykkelveien over denne. Arbeidet startet på morgenen. JBV måtte imidlertid foreta nye innmålinger av hvor veien skulle gå, og i tillegg tok tildekking med veiduk og tilkjøring av sand en del tid. Etter planen skulle et nytt lass med sand

ankomme mot slutten av dagen, men dagen etter var fortsatt ikke sanden på plass. Dette viste seg etter en telefonsamtale med maskinføreren, å skyldes en arbeidsulykke på Follobane-anlegget dagen før. Dette førte til stans i alt anleggsarbeid ut dagen. Den videre påføringen av massene fortsatte derfor først på formiddagen 10.11.2016, og arbeidet ble dokumentert med foto og innmåling den påfølgende dagen.

Figur 2: Arbeidsbilde. Ruinen, K2, på område E dekkes til med veiduk og pukk. Sett mot sørvest. Foto-nr: Cf35170_NIKU_0021.

Område A ble ikke igangsatt før 5.12.2016 da en stor del forurensede masser måtte flyttes før avdekkingen kunne starte. Området lå tett til Bispegata og også i nærheten til tidligere utgravinger (D1-Vest, 2016). Her skulle det kun fjernes ca. 40 cm av markoverflaten, og det ble raskt klart at området hovedsakelig bestod av påfylte masser samt asfalt som ble fjernet.

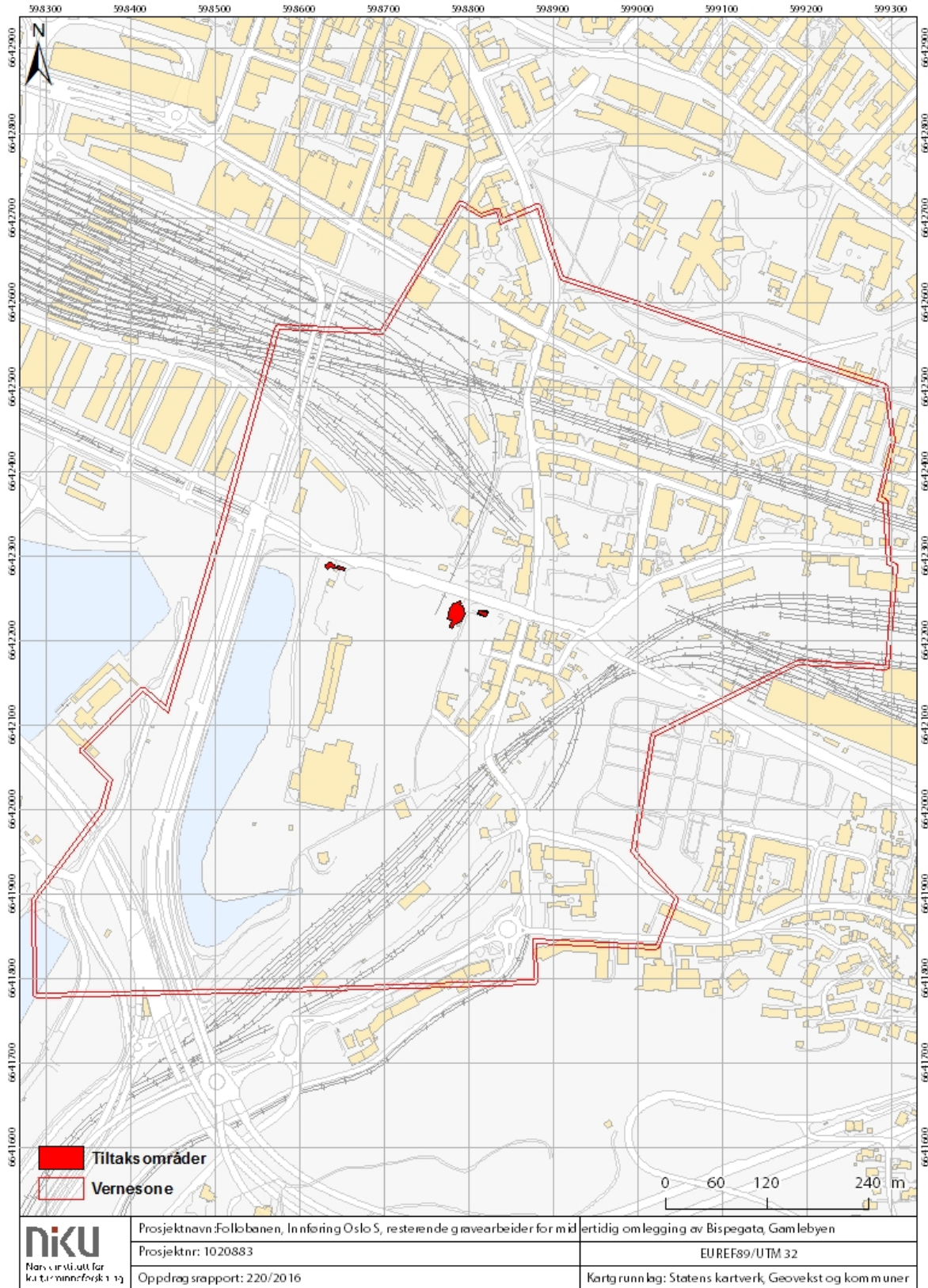
Under underlaget til veidekket kom et hardt, kompakt lag til syne, men ved nærmere undersøkelse viste det seg at det lå veiduk under dette. Noe moderne keramikk (1900-talls) og glasskår var eneste kulturlagsspor i dette sjiktet.

Figur 3: Arbeidsbilde. Fjerning av asfalt ved Bispegata, område A. Sett mot nordvest. Foto-nr: Cf35170_NIKU_0038.

Figur 4: Veiduk under påfylte masser, område A. Foto-nr: Cf35170_NIKU_0053.

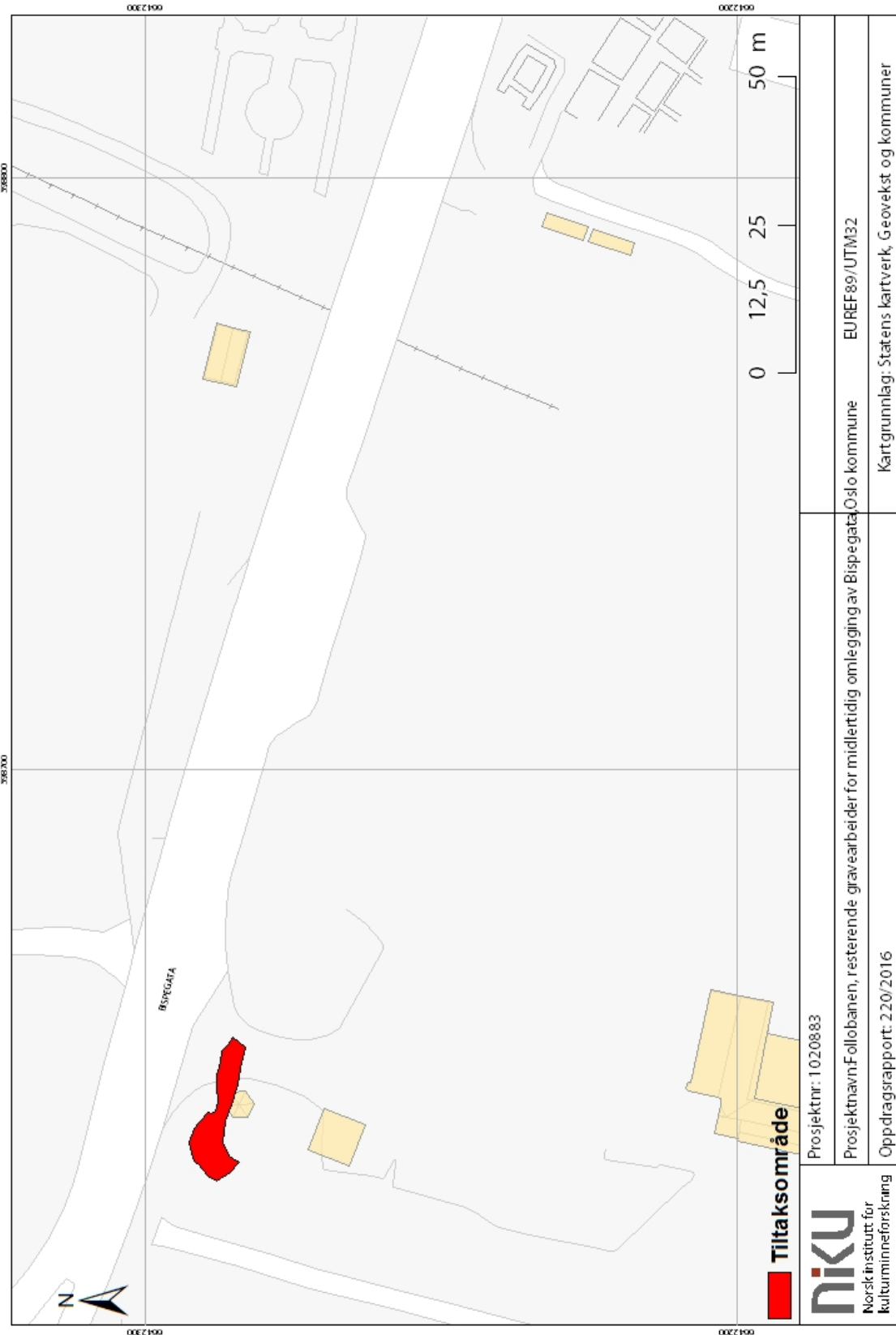
Figur 5: Oversiktskart over tiltaksområdene innenfor det fredete kulturminnet Middelalderbyen Oslo.

5 Resultater

Massene i område A bestod hovedsakelig av sand og knyttnevestor sprengstein. Bispegatas fundament har gått noen meter ut fra dagens synlige vei, så store deler av gravingen foregikk like over denne. På det lengste ble inngrepet ca. 23 m langt og ca. 6 m bredt på det bredeste punktet. Det ble gravd ca. 40 cm i dybde.

Figur 6: Område A etter graving. Sett mot nordøst. Foto-nr: Cf35170_NIKU_0044.

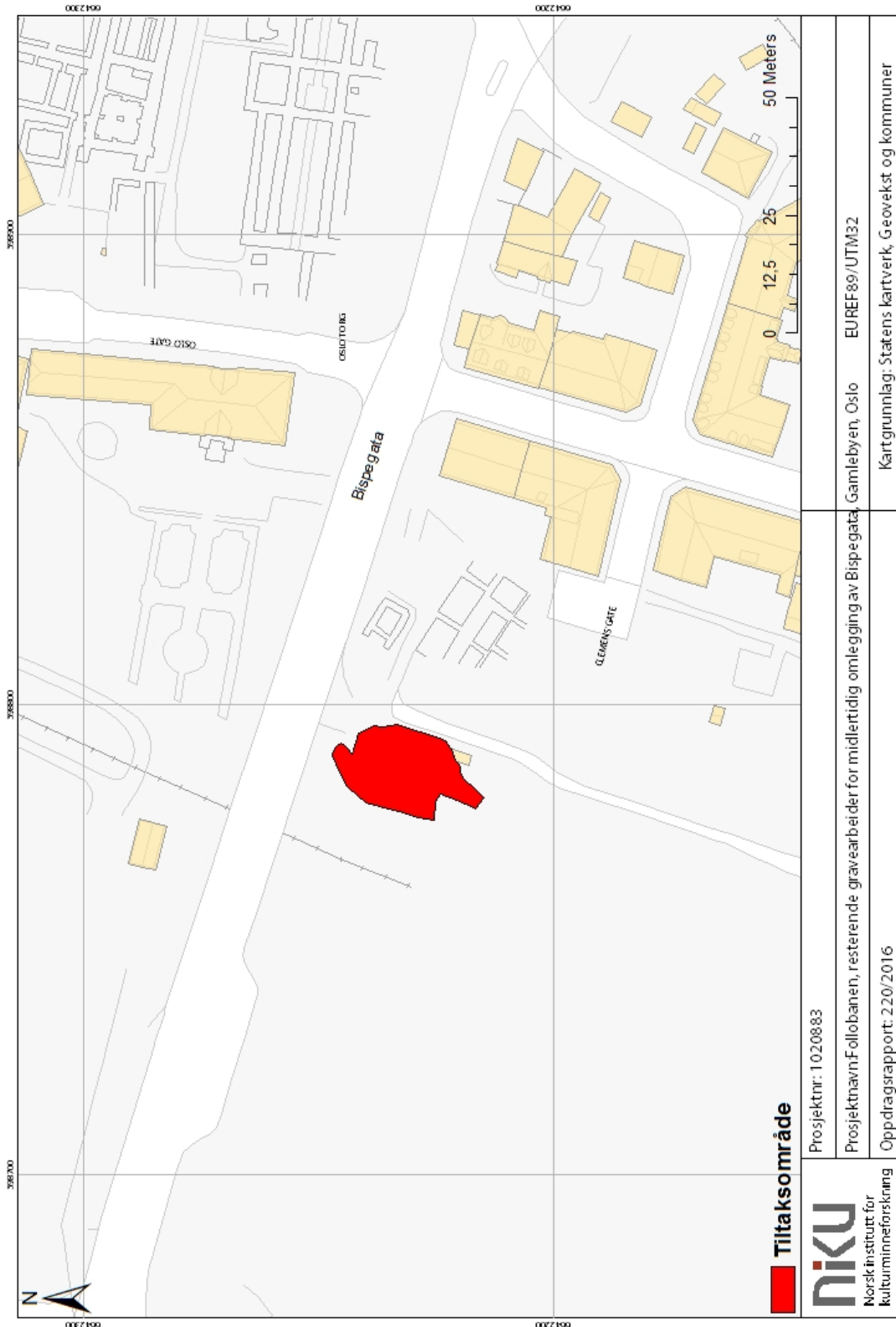

Figur 7: Oversiktskart over tiltaksområde A.

Område B ble på det meste ca. 33 m langt og ca. 17 m bredt. Det ble gravd ned til maks. 90 cm. Den oppfattede dybden ble i vest noe fordreid da det tidligere var foretatt arkeologiske undersøkelser her («Arkeologigropa»), samt satt ned en rekke spuntnåler, som senket utgangspunktet på terrenget noe. Påfyllingsmassene bestod av sprengstein i forskjellige størrelser, iblandet noe sand og grus. I østlig del ble det under et tynt lag moderne humus avdekket asfalt, og det ble raskt besluttet at det ikke var nødvendig å grave dypere.

Figur 8: Område B etter graving. Sett mot nord. Foto-nr: Cf35170_NIKU_0010.

Figur 9: Oversiktskart over tiltaksområde B.

I område E ble en ruin, gravd ut på 1980 – tallet under utgravingene av «Nordre Felt», dekket til med veiduk og en halv meter med finkornet grus.

**Figur 10: Område E. Ruinen etter tildekking. Området rett over muren har 50 cm grus over seg. Sett mot øst-nordøst.
Foto-nr: Cf35170_NIKU_0033.**

Figur 11: Oversiktskart over område E.

6 Konklusjon

I forbindelse med den midlertidige omleggingen av Bispegata som ledd i Follobane-utbyggingen i Oslo, ble det foretatt gravearbeider to steder innenfor anleggsområdet i Gamlebyen; område A og B. I tillegg ble en ruin dekket til i område E. Arbeidene ble overvåket av arkeolog. Etter planen skulle det også foretas inngrep ytterligere to steder, i område C og D, men underveis ble det klart at det likevel ikke var behov for å grave i disse områdene. Det ble på det meste gravd 90 cm og det ble ikke avdekket automatisk fredete kulturminner ved undersøkelsen.

7 Litteratur

Bauer, Egil Lindhart. 2015. Follobanen 2015: arkeologisk undersøkelse for ny Follobane. Områdene nord og sør for Bispegata, Gamlebyen, Oslo kommune. *Prosjektbeskrivelse NIKU, prosjekt 1020440*.

Enger, Cato 1955. Bispeallmenningen funnet. *Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring. Årbok 1954*. S. 113-120.

Fischer, Gerhard 1950. *Oslo under Eikaberg*. Oslo 1950.

Johannessen, Live og Jan-Erik G. Eriksson 2015. *Faglig program for middelalderarkeologi. Byer, sakrale steder, befestninger og borger*. Riksantikvaren.

Lange, Bernt 1960. Innberetning arkeologiske undersøkelser ved Loenga bro. Riksantikvarens arkiv.

Molaug, Petter B. 2014. Arkeologiske observasjoner ved miljøundersøkelser for Follobanen vest for Klypen, Gamlebyen, Oslo. *NIKU oppdragsrapport 13/2014*.

Molaug, Petter B. 2012. Arkeologiske undersøkelser i forbindelse med NGI prøvetaking for Jernbaneverket ny Follobane. Undersøkelser juni – september 2012 i Gamlebyen, Oslo. *NIKU oppdragsrapport 123/2012*.

Molaug, Petter B. 2011. Arkeologisk forundersøkelse for ny Follobane gjennom Klypen, Sørenga, Oslo. Rapport for Jernbaneverket oktober 2011. *NIKU Oppdragsrapport nr. 216/2011*.

Molaug, Petter B. 2010a. Arkeologisk prøveboring for Jernbaneverket i forbindelse med utbygging i mulige traséer for nytt dobbeltspor Oslo – Ski. Undersøkelser i Gamlebyen, Oslo 2009. *NIKU oppdragsrapport nr.16/2010*.

Molaug, Petter B. 2010b: Follobanen, nytt dobbeltspor Oslo-Ski. Foreløpig vurdering av konflikt med arkeologiske levninger i Gamlebyen, Oslo. Notat til Asplan Viak AS og Jernbaneverket. *NIKU oppdragsrapport nr. 97/2010*.

Molaug, Petter B. 2002. Oslo havn i middelalderen. NIKU strategisk instituttprogram 1996-2001. *Norske middelalderbyer. NIKU publikasjoner 122:1-59*.

Molaug, Petter B. *Nordre felt*. Stratigrafi, topografi og daterende funngrupper. Upublisert rapport.

8 Fotoliste

Filnavn	Opptaksdato	Motiv	Sett mot	Fotograf
Cf35170_NIKU_0001.JPG	31.10.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	NNØ	SB
Cf35170_NIKU_0002.JPG	01.11.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	NNØ	SB
Cf35170_NIKU_0003.JPG	01.11.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	NNØ	SB
Cf35170_NIKU_0004.JPG	01.11.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	NNØ	SB
Cf35170_NIKU_0005.JPG	01.11.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	NNØ	SB
Cf35170_NIKU_0006.JPG	01.11.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	N	SB
Cf35170_NIKU_0007.JPG	01.11.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	N	SB
Cf35170_NIKU_0008.JPG	01.11.2016	Arbeidsbilde, avdekking av omr. B	NNØ	SB
Cf35170_NIKU_0009.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	N	SB
Cf35170_NIKU_0010.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	N	SB
Cf35170_NIKU_0011.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	N	SB
Cf35170_NIKU_0012.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	SØ	SB
Cf35170_NIKU_0013.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	Ø	SB
Cf35170_NIKU_0014.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	SØ	SB
Cf35170_NIKU_0015.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	ØSØ	SB
Cf35170_NIKU_0016.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	Ø	SB
Cf35170_NIKU_0017.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	N	SB
Cf35170_NIKU_0018.JPG	03.11.2016	Omr. B ferdig	N	SB
Cf35170_NIKU_0019.JPG	08.11.2016	Ruin dekket med veiduk, omr. E	NV	SB
Cf35170_NIKU_0020.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	NV	SB
Cf35170_NIKU_0021.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	SV	SB
Cf35170_NIKU_0022.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	SØ	SB
Cf35170_NIKU_0023.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	NØ	SB
Cf35170_NIKU_0024.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	NV	SB
Cf35170_NIKU_0025.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	NV	SB
Cf35170_NIKU_0026.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	S	SB
Cf35170_NIKU_0027.JPG	08.11.2016	Tildekking av ruin, omr. E	SV	SB
Cf35170_NIKU_0028.JPG	11.11.2016	Ruin tildekket, omr. E	ØNØ	SB
Cf35170_NIKU_0029.JPG	11.11.2016	Ruin tildekket, omr. E	V	SB
Cf35170_NIKU_0030.JPG	11.11.2016	Ruin tildekket, omr. E	SV	SB
Cf35170_NIKU_0031.JPG	11.11.2016	Ruin tildekket, omr. E	SØ	SB
Cf35170_NIKU_0032.JPG	11.11.2016	Ruin tildekket, omr. E	SØ	SB
Cf35170_NIKU_0033.JPG	11.11.2016	Ruin tildekket, omr. E	ØNØ	SB
Cf35170_NIKU_0034.JPG	11.11.2016	Ruin tildekket, omr. E	ØNØ	SB
Cf35170_NIKU_0035.JPG	05.12.2016	Profil mot veien. Mod. fyllmasser. Omr. A	NØ	SB
Cf35170_NIKU_0036.JPG	05.12.2016	Profil mot veien. Mod. fyllmasser. Omr. A	ØNØ	SB
Cf35170_NIKU_0037.JPG	05.12.2016	Oversiktsbilde/arbeidsbilde. Omr. A	VNV	SB
Cf35170_NIKU_0038.JPG	05.12.2016	Oversiktsbilde/arbeidsbilde. Omr. A	VNV	SB
Cf35170_NIKU_0039.JPG	05.12.2016	Oversiktsbilde/arbeidsbilde. Omr. A	VNV	SB
Cf35170_NIKU_0040.JPG	05.12.2016	Oversiktsbilde/arbeidsbilde. Omr. A	VNV	SB

Cf35170_NIKU_0041.JPG	05.12.2016	Arbeidsbilde, asfalt fjernet. Omr. A	Ø	SB
Cf35170_NIKU_0042.JPG	05.12.2016	Arbeidsbilde, asfalt fjernet. Omr. A	Ø	SB
Cf35170_NIKU_0043.JPG	05.12.2016	Arbeidsbilde, asfalt fjernet. Omr. A	Ø	SB
Cf35170_NIKU_0044.JPG	05.12.2016	Nordøstlig del av område A avdekket	NØ	SB
Cf35170_NIKU_0045.JPG	05.12.2016	Vestre del av område A avdekket	Ø	SB
Cf35170_NIKU_0046.JPG	05.12.2016	Solnedgang over Sørenga	SV	SB
Cf35170_NIKU_0047.JPG	05.12.2016	Nesten hele område A avdekket	V	SB
Cf35170_NIKU_0048.JPG	05.12.2016	Nesten hele område A avdekket	V	SB
Cf35170_NIKU_0049.JPG	05.12.2016	Nesten hele område A avdekket	V	SB
Cf35170_NIKU_0050.JPG	05.12.2016	Nesten hele område A avdekket	V	SB
Cf35170_NIKU_0051.JPG	05.12.2016	Profil og fyllmasser mot veien. Område A	N	SB
Cf35170_NIKU_0052.JPG	05.12.2016	Veiduk under asfalt. Omr. A		SB
Cf35170_NIKU_0053.JPG	05.12.2016	Veiduk under asfalt. Omr. A		SB

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 220/2016

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00